

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 22

Тема. Черепні та спинномозкові нерви.

Мета – вивчити дванадцять пар черепних нервів: їх порядковий номер, назву та ядра й зони іннервації; вивчити назви і зони іннервації спинномозкових нервів.

Матеріали: муляжі та вологі препарати головного та спинного мозку, таблиці, підручники, атласи анатомії людини.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Завдання 1. Розгляньте на нижній поверхні муляжів і вологих препаратів головного мозку, а також на таблицях черепні нерви. Кожну пару черепних нервів вивчайте за таким планом: порядковий номер, назва і характер, локалізація їх ядер і зона їхньої іннервації (рис. 1).

Зверніть увагу на III, VII, IX, X пари нервів головного мозку, які мають парасимпатичні волокна.

Завдання 2. Ознайомтеся з поділом черепних нервів за характером їхньої дії:

а) *чутливі* –

I – нюховий;

II – зоровий;

VIII – присінково-завитковий;

б) *рухові* –

IV – блоковий;

VI – відвідний;

XI – додатковий;

XII – під'язиковий;

в) *змішані* –

III – окоруховий;

V – трійчастий;

VII – лицевий;

IX – язико-глотковий;

X – блукаючий.

Ознайомтесь з особливостями будови нервів специфічної чутливості (I, II, VIII) у зв'язку з розвитком органів чуття (рис. 1).

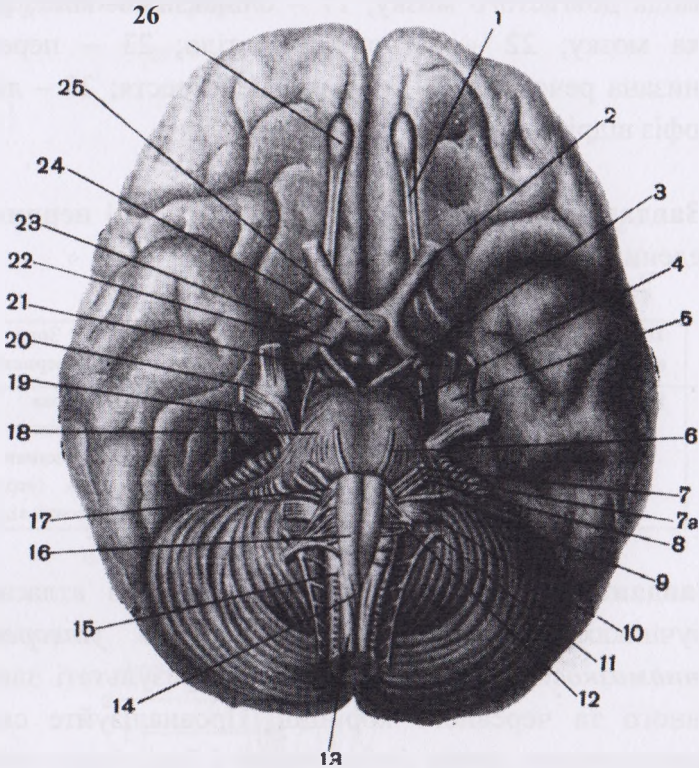

Рис. 1. Нижня поверхня головного мозку.

Черепні нерви:

1 – нюховий нерв (I); 2 – зоровий нерв (II); 3 – окоруховий нерв (III); 4 – блоковий нерв (IV); 5, 19, 20 – трійчастий нерв (V); 6 – відвідний нерв (VI); 7 – лицевий нерв (VII); 7a – проміжний нерв; 8 – присінково-завитковий нерв (VIII); 9 – язико-глотковий нерв (IX); 10

– блукаючий нерв (X); 11 – додатковий нерв (XI); 12 – під'язиковий нерв (XII); 13 – перший спинномозковий нерв; 14 – перехрестя пірамід; 15 – довгастий мозок; 16 – піраміда довгастого мозку; 17 – оливи; 18 – міст; 21 – ніжка мозку; 22 – соскоподібне тіло; 23 – передня пронизана речовина; 24 – зорове перехрестя; 25 – лійка (гіпофіз відрізаний); 26 – нюхова цибулина

Завдання 3. Заповніть таблицю «Черепні нерви» за наведеним нижче зразком.

№ з/п	Пара нерва	Назва нерва	Локалізація ядер	Характер нерва	Зона іннервації
1	I пара	Нюховий нерв	-	Чутливий	Слизова оболонка порожнини носа (верхній носовий хід)

Завдання 4. Розгляньте на таблицях, в атласах і підручниках і *схематично зарисуйте утворення спинномозкових стовбурів (нервів)* у результаті злиття спинного та червеного корінців. Проаналізуйте склад спинномозкових нервів (всі змішані) і їхні гілки: *задню, передню, сполучну, оболонну*.

Задні гілки спинномозкових нервів, зони їх іннервації.

Завдання 5. Розгляньте утворення нервових сплетень передніми гілками спинномозкових нервів; розміщення

сплетень, основні нерви кожного з них і ділянки тіла, які вони іннервують (рис. 2).

Шийне сплетення – шкірні, м'язові, змішані гілки (діафрагмовий нерв).

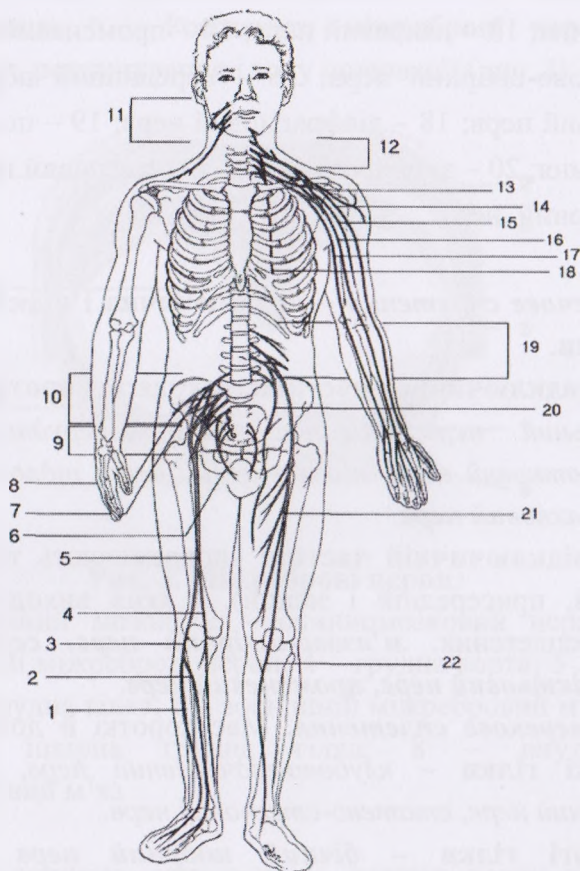

Рис. 2. Нерви спинного мозку та їх сплетення:

1 – поверхневий малогомілковий нерв; 2 – глибокий малогомілковий нерв; 3 – загальний малогомілковий

нерв; 4 – великогомілковий нерв; 5 – сідничий нерв; 6 – соромітний нерв; 7 – нижній сідничний нерв; 8 – верхній сідничний нерв; 9 – куприкове сплетення; 10 – крижове сплетення; 11 – шийне сплетення; 12 – плечове сплетення; 13 – пахвовий нерв; 14 – променевий нерв; 15 – м'язово-шкірний нерв; 16 – серединний нерв; 17 – ліктювий нерв; 18 – діафрагмовий нерв; 19 – поперекове сплетення; 20 – затульний нерв; 21 – стегновий нерв; 22 – підшкірний нерв

Плечове сплетення – надключична і підключична частини.

З надключичної частини виходять **короткі гілки: дорсальний нерв лопатки, довгий грудний нерв, надлопатковий нерв, підключичний нерв, підлопатковий нерв, пахвовий нерв.**

У підключичній частині виокремлюють три пучки (бічний, присередній і задній), з яких виходять довгі гілки сплетення: **м'язово-шкірний нерв, серединний нерв, ліктювий нерв, променевий нерв.**

Поперекове сплетення. Має короткі й довгі гілки; **короткі гілки – клубово-підчеревний нерв, клубово-пахвинний нерв, статево-стегновий нерв.**

Довгі гілки – бічний шкірний нерв стегна, затульний нерв, стегновий нерв і його гілка – підшкірний нерв.

Крижове сплетення дає довгі і короткі гілки.

Короткі гілки: верхній і нижній сідничні нерви.

Довгі гілки: *задній шкірний нерв стегна, сідничий нерв.* Гілки сідничого нерва: *великогомілковий нерв, загальний малогомілковий нерв,* зони їх іннервації.

Завдання 6. Розгляньте міжреброві нерви, їх утворення, розташування і зону іннервації (рис. 3).

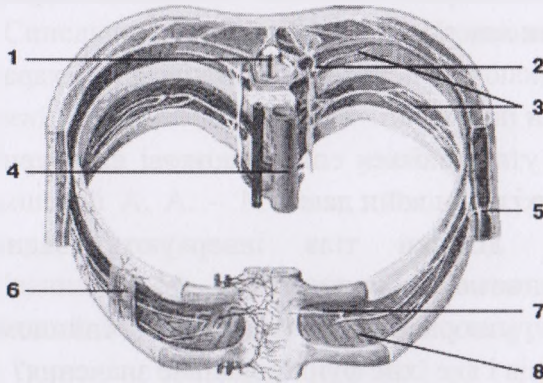

Рис. 3. Міжреброві нерви:

1 – спинний мозок; 2 – спинномозковий нерв; 3 – центральні міжреброві нерви; 4 – грудна аорта; 5 – бічна шкірна грудна гілка; 6 – зовнішній міжребровий м'яз; 7 – передня шкірна грудна гілка; 8 – внутрішній міжребровий м'яз

У зошитах випишіть та вивчіть назви великих нервів усіх сплетень та ділянки їх іннервації.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Назва і порядковий номер кожної пари черепних нервів.
2. Локалізація ядер черепних нервів.
3. Назвіть чутливі нерви і особливості їх будови.
4. Зони іннервації III, IV, VI нервів.
5. Зони іннервації та гілки V черепного нерва.
6. Зони іннервації IX–XII нервів.
7. Блукаючий нерв – локалізація ядер, характер дії, зони іннервації.
8. Як утворюються спинномозкові стовбури (нерви) та які гілки вони дають?
9. Які ділянки тіла іннервують задні гілки спинномозкових нервів?
10. Як утворюються сплетення спинномозкових нервів і яке їхнє функціональне значення?
11. Шийне сплетення. Нерви і зони їх іннервації.
12. Плечове сплетення. Нерви і зони їх іннервації.
13. Поперекове сплетення. Нерви і зони їх іннервації.
14. Крижове сплетення. Нерви і зони їх іннервації.
15. Задні гілки грудних спинномозкових нервів міжреброві нерви і зони їх іннервації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Анатомія людини : навч. посіб. для лабораторних занять / Гриньків М. Я., Музика Ф. В., Маєвська С. М., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2015. – 128 с.
2. Анатомія человека : в 2-х т. / под ред. М. Р. Сапина. – Москва : Медицина, 1987.

3. Липченко А. Я. Атлас нормальной анатомии человека / Липченко А. Я., Самусев Р. П. – Москва : Медицина, 1989.
4. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
5. Синельников Р. Д. Атлас анатомии человека : в 3-х т. / Синельников Р. Д. – Москва : Медицина, 1978.

Допоміжні:

1. Анатомия человека : учебник / под ред. Гладышевой А. А. – Москва : Физкультура и спорт, 1977.
2. Иваницкий М. Ф. Анатомия человека : учебник / Иваницкий М. Ф. – Москва : Физкультура и спорт, 1985.
3. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт / за ред. Бобрика І. І., Ковешнікова В. Г. – Київ : Здоров'я, 2001.
4. Очкуренко О. М. Анатомія людини : підручник / Очкуренко О. М., Федотов О. В. – Київ : Вища школа, 1992.
5. Свиридов О. І. Анатомія людини : підручник / Свиридов О. І. – Київ : Вища школа, 2001.
6. Функціональна анатомія : підручник / Федонюк Я. І., Мицкан Б. М., Попель С. Л. [та ін.]. – Тернопіль, 2007.
7. Хоменко Б. Г. Анатомія людини : практикум / Хоменко Б. Г. – Київ : Вища школа, 1991.